

Kumaşla Biat Meselesi: Zayıf Rivayetler Üzerine İnşa Edilen Bir Pratik

Talha Ibn Yusuf Al Hanafi
09/03/2026

İçindekiler

İçindekiler....1
Giriş....2
Biatın Aslı Ne Anlama Geliyor?....2
"Kumaşla Biat" Rivayetleri: Ne İddia Ediliyor?....3
Senetlere Bakıldığında Ortaya Çıkan Tablo....3
Sahih Kaynaklarda Ne Yazıyor?....4
Alimlerin Bu Rivayetler Hakkındaki Görüşleri....5
Dört Mezhebin Tutumu....5
Peki Bu Rivayetler Nereden Çıktı?....6
"Kumaşla Biat" Anlatısının Bugünkü Kullanımı....6
Sonuç....7

Öz

Bu makale, bazı sufi ve tarikat çevrelerinde yaygınlaşan "ip veya kumaş tutarak biat" uygulamasının dayandırıldığı hadis rivayetlerini, klasik hadis tenkidi yöntemleriyle incelemektedir. Söz konusu rivayetlerin senet yapıları ravi biyografileri (rical ilmi) açısından ele alınmış; Ma'kil b. Yesar, Musa b. Ubeyde el-Rebezi ve Abdullah b. Hakim ed-Dahiri gibi zincirdeki kilit isimlerin zayıflıkları ortaya konulmuştur. Araştırma, bu rivayetlerin tamamının hadis literatüründe ikincil kaynaklarda kaldığını, Buhari ve Müslim gibi temel kaynaklarda yer bulamadığını ve Hz. Ayşe'nin sahih tanıklığıyla doğrudan çeliştiğini göstermektedir. Sonuç itibarıyla kumaş veya ip aracılığıyla gerçekleştirilen fiziksel biat ritüelinin ne sahih bir hadis temeline ne de dört mezhebin icmasına dayandığı tespit edilmekte; bu uygulamanın Hz. Peygamber'in sözlü biat geleneğinden sapan sonradan üretilmiş bir pratik olduğu ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Biat, Kadınların Biatı, Kumaşla Biat, Zayıf Hadis, Rical Tenkidi, Attab b. Harb, Musa b. Ubeyde, Hz. Ayşe, Tarikat Bidati, Hadis Usulü

Giriş

Sufilerin ve bazı tarikat mensuplarının uyguladığı bir gelenek var: Şeyhe ya da bir otoriteye biat ederken bir ip veya kumaş tutmak. Menzildekiler de dahil olmak üzere bu çevrelerde bu uygulamayı meşrulaştırmak için çeşitli hadisler öne sürülmektedir. Ancak işin aslına bakıldığında, bu uygulamaya dayanak yapılan rivayetlerin tamamının hadis ilmi açısından ciddi sorunlar taşıdığı görülmektedir.

Bu meselede asıl soruyu netleştirmek gerekir: Hz. Peygamber (s.a.v) kadınlarla biat alırken bir kumaş veya başka bir araç vasıtasıyla fiziksel temas kurmuş mudur? Ve eğer kurmuşsa, bu uygulamayı günümüzde bir tarikat geleneğine mesnet yapmak mümkün müdür?

Biatın Aslı Ne Anlama Geliyor?

Biat, Arapça "bey'" kökünden gelir. Bir satış akdinde tarafların ellerini birbirine vurmasından mülhem bir sadakat yeminini ifade eder. Kur'an'da Fetih Suresi'nin 10. ayetinde Hz. Peygamber'e biat edenlerin aslında Allah'a biat ettiği beyan edilmekte, "Allah'ın elinin onların ellerinin üzerinde olduğu" ifadesiyle bu eylemin manevi ağırlığı ortaya konulmaktadır.

Kadınların biatı ise tarihsel süreçte "Biatü'n-Nisâ" adıyla anılmış ve Mümtehine Suresi'nin 12. ayetiyle belirli bir çerçeveye oturtulmuştur. Bu çerçeve şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocukları öldürmemek, iftira atmamak ve maruf olan iyiliklere itaat etmek üzerine kurulu ahlaki bir ahitleşmedir. Dikkat edilirse bu şartların

hiçbirinde ellerin teması gibi bir fiziksel unsur yer almaz. Biatın özü, kalbî bir bağlılık ve dille verilen bir sözdür.

"Kumaşla Biat" Rivayetleri: Ne İddia Ediliyor?

Hadis literatüründe kadınların biat alırken bir engel (hail) kullandığına dair birkaç farklı rivayet dolaşımdadır. Bunları kısaca özetlemek gerekirse:

Birinci iddia: Ma'kil b. Yesar'dan nakledilen bir rivayete göre Hz. Peygamber kadınlarla "elbisenin altından" (min tahti's-thawb) müsafaha etmiştir.

İkinci iddia: Şabi'den gelen ve mürsel olduğu açıkça belli olan bir anlatıda, Hz. Peygamber'in elini kalın bir kumaşa sarıp kadınların bu kumaşın üzerinden tuttuğu söylenir.

Üçüncü iddia: Urve b. Mes'ud'a atfedilen bir rivayette, Hz. Peygamber'in bir kaba su doldurduğu ve kadınların sıraya girerek ellerini aynı suya daldırmak suretiyle biatlarını tamamladıkları anlatılır.

Dördüncü iddia: Ümmü Atiyye'den gelen bir habere göre ise Hz. Ömer, Hz. Peygamber kapıda dururken elini dışarı uzatmış, kadınlar da içeriden uzanmıştır.

Bu rivayetlerin tamamında ortak bir kurgu var: Doğrudan temas olmaksızın bir nesne aracılığıyla gerçekleşen fiziksel bağlantı. Peki bu rivayetler ne kadar güvenilir?

Senetlere Bakıldığında Ortaya Çıkan Tablo

Hadis ilminin temel ilkesi şudur: Bir rivayet sahih sayılabilmek için zincirdeki her ravinin güvenilir (sika) ve hafızası kuvvetli (dabit) olması gerekir; ayrıca zincirde hiçbir kopukluk (inkıta) bulunmamalıdır. Bu ölçütlerle "kumaşla biat" rivayetleri incelendiğinde tablo oldukça ağır bir tablo çıkmaktadır.

Attab b. Harb meselesi: Ma'kil b. Yesar üzerinden gelen rivayetin en kritik halkası bu isimdir. Ebu Hatim el-Razi, Hasan-ı Basri'nin Ma'kil b. Yesar'dan hadis işitmediğini belirterek senedin münkatı (kopuk) olduğunu tespit etmiştir. İmam Buhari el-Tarihu'l-Kebir'de Attab'ın zayıflığına işaret etmiş, Amr b. Ali onu "çok zayıf" olarak nitelendirmiştir. İbn Hibban ise daha da ileri giderek Attab'ın sika ravilerden münker rivayetler naklettiğini ve bu nedenle delil olarak kullanılamayacağını kaydetmiştir.

Aynı senedin bir diğer sorunlu halkası Muhammed b. el-Muda' el-Dineveri'dir. İbn Ebi Hatim bu şahıs için *"meşhur olmayan bir şeyh"* ifadesini kullanmıştır. Meşhur olmayan ve güvenilirliği tescil edilmemiş bir ravinin tek başına naklettiği bir rivayet, hadis tekniği açısından zaten geçersizdir.

Musa b. Ubeyde el-Rebezi: Kişisel dindarlığı ve zühdüyle tanınan bu ravi, hadis rivayeti konusunda ise otoritelerce zayıf kabul edilmiştir. İmam Nesai bu zayıflığı açıkça vurgulamış, İbn Hacer el-Askalani da el-Takrib'de özellikle Abdullah b. Dinar'dan yaptığı rivayetlerde hatasının arttığını belirtmiştir.

Abdullah b. Hakim ed-Dahiri: Su kabına el daldırma rivayetinin dayandığı bu ravi de hadis otoriteleri nezdinde zayıf kabul edilmektedir. Üstelik naklettiği bu rivayet, İslam'ın ilk yüzyılındaki temel kaynakların hiçbirinde yer almamaktadır. Bu durum, söz konusu anlatının çok sonraki dönemlerde literatüre sızdığına işaret etmektedir.

Şabi'nin mürsel rivayeti: Bir ravinin, aralarında en az bir nesil farkı bulunan kişiden aldığı rivayete "mürsel" denir. Şabi, tabiin neslinden olmakla birlikte bu rivayeti kimin aracılığıyla aktardığını belirtmemiştir. Hadis usulü açısından mürsel rivayetler zaten başlı başına zayıf sayılır; ancak burada asıl sorun, bu zayıf rivayetin destekçilerinin de yine zayıf ravilerden oluşmasıdır.

Sahih Kaynaklarda Ne Yazıyor?

Bu noktada en kritik soru şudur: Bizzat o dönemde yaşayan ve Hz. Peygamber'i yakından gözlemleyen kişiler ne diyor?

Hz. Ayşe (r.anhâ) bu konuda hiçbir yoruma yer bırakmayacak şekilde konuşmuştur. Sahih-i Buhari ve Sahih-i Müslim'de yer alan rivayetinde şöyle demiştir: "*Hayır, vallahi Resulullah'ın eli asla yabancı bir kadının eline değmemiştir. O, kadınlardan biat alırken onlara 'Sizinle şu şartlar üzerine biat ettim' derdi ve bu sadece sözlü bir akit olurdu.*"

Bu ifadenin önemi son derece büyüktür. Hz. Ayşe sadece doğrudan teması reddetmemekte, aynı zamanda herhangi bir fiziksel merasimi de reddetmektedir. Sözün tam olarak gösterdiği şey şudur: Biat, kelam ile gerçekleşiyordu. El uzatma, kumaş tutma, suya el daldırma yoktu.

Buna ek olarak Nesai ve İbn Mace'de sahih senetlerle nakledilen bir hadiste Hz. Peygamber'in bizzat şöyle dediği aktarılmaktadır: "*İnnî lâ usâfihu'n-nisâ*", yani "*Ben kadınlarla müsafaha etmem.*" Bu söz, Ümeyme binti Rakika'ya hitaben söylenmiş ve biat töreninde el uzatan kadınlara verilen bir yanıt olarak kayıtlara geçmiştir.

İki tarafı değerlendirmek gerekirse: Bir yanda zincirinde Attab b. Harb, Musa b. Ubeyde, Abdullah b. Hakim gibi zayıf ya da meçhul raviler bulunan, büyük hadis koleksiyonlarında değil Taberani'nin el-Evsat ve el-Kebir'i gibi ikincil kaynaklarda yer alan rivayetler duruyor. Diğer yanda ise Hz. Peygamber'in eşi, onun hayatının her ayrıntısına en yakın tanık ve İslam tarihinin en güvenilir ravi zincirlerine sahip Buhari ile Müslim'de yer alan açık bir tanıklık var.

Hadis ilminin bize öğrettiği şey şudur: Sahih bir rivayet ile zayıf bir rivayet çeliştiğinde sahih olan esas alınır, zayıf olan onun karşısında tutunamaz.

Alimlerin Bu Rivayetler Hakkındaki Görüşleri

Hadis münekkitlerinin kumaşla biat rivayetlerine yaklaşımı oldukça nettir.

Nureddin el-Heysemi, Mecmeu'z-Zevaid adlı eserinde Taberani'nin naklettiği bu rivayeti zikrettikten sonra "*İçinde Attab b. Harb vardır ve o zayıftır*" diyerek rivayetin hiçbir delil değeri taşımadığına hükmetmiştir.

İbn Hacer el-Askalani, Fethü'l-Bari'de Ümmü Atiyye'nin "elimizi uzattık" ifadesini ele alırken bu sözün fiziksel bir teması değil, biate hazır bulunuşu dile getiren mecazi bir anlatım olduğunu belirtmiştir. İbn Hacer ayrıca zayıf rivayetlerin senetlerindeki kusurları tek tek tespit ederek bunların Hz. Ayşe'nin tanıklığıyla sabit olan "sözlü biat" gerçeğini değiştiremeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

İmam Nevevi ise yabancı bir kadınla müsafahanın haramlığı konusunda ulemanın icma ettiğini belirtmiş ve bir engel olsa bile bu tür bir temasın fitneye kapı açabileceği için caiz görülmediğini ifade etmiştir.

Dört Mezhebin Tutumu

Bu rivayetlerin fıkhi sonuçlarına bakıldığında da tablo benzer bir yönde gelişmektedir.

Hanefi fukahası, arada engel olsa dahi genç bir yabancı kadına dokunmayı şehvet korkusu ve fitne ihtimali nedeniyle yasaklamıştır. Yaşlı kadınlar için bazı cevazlar zikredilmiş olsa da bu cevazlar biat rivayetlerine dayandırılmamış, zaruret ve ihtiyaç prensibine bağlanmıştır.

Maliki mezhebi bu konuda en muhafazakar tutumu sergiler. Kadın genç olsun yaşlı olsun, engel olsun olmasın, yabancı bir erkekle müsafaha kesinlikle haram sayılmıştır. Hz. Peygamber'in "Ben kadınlarla müsafaha etmem" sözü, mezhebin bu konudaki mutlak yasağının dayanağını oluşturmaktadır.

Şafii mezhebinde hakim görüş, yabancı bir kadınla fiziksel temasın her biçiminin haram olduğudur. Bazı Şafii kaynaklarında marjinal bir cevaz görüşüne rastlanmakla birlikte, İmam Nevevi ve diğer büyük Şafii otoriteleri bu görüşü zayıf bularak reddetmiştir.

İmam Ahmed b. Hanbel ise elinde kumaş olsa dahi yabancı bir kadınla el sıkışmayı şiddetle yasaklamıştır. Hanbeli alimlere göre bu tür eylemler harama giden yolu açan "vesile"lerdir ve Sedd-i Zerai ilkesi gereği men edilmesi gerekir.

Görüldüğü üzere dört mezhebin de dayandığı şey zayıf rivayetler değil, Hz. Ayşe'nin tanıklığı ve Hz. Peygamber'in açık beyanıdır.

Peki Bu Rivayetler Nereden Çıktı?

Sahih olmayan bir rivayetin nasıl olup da literatüre girdiğini anlamak, meselenin tam resmini görmek açısından önem taşır. Bunun birkaç muhtemel açıklaması vardır.

Sahih rivayetlerde, biat törenlerinde Hz. Bilal'in bir kumaş yayıp kadınların sadaka olarak takılarını bu kumaşa attıkları anlatılmaktadır. Zamanla bu görsel sahne, bazı ravilerin zihninde "kumaşla yapılan biat" biçimini almış olabilir. Takıların bir kumaşa atılması eylemi ile biat eylemi, uzun rivayet zincirlerinde iç içe geçmiş ve karıştırılmıştır.

Öte yandan İslam'ın yayıldığı coğrafyalarda, özellikle İran ve Bizans gibi medeniyetlerin etkisindeki bölgelerde, otoriteye bağlılık fiziksel ritüellerle pekiştirilirdi. Yeni Müslüman olan topluluklar, sadece sözle gerçekleşen bir biati yadırgamış ve kendi kültürlerindeki "engel üzerinden temas" (örneğin bir örtünün üzerinden el öpme gibi) geleneğini İslam'ın başlangıcına yansıtmış olabilir.

Son olarak hicap ve tesettüre dair ayetlerin ardından mümin kadınların sergilediği hassas tutum, bazı raviler tarafından abartılarak "müsafaha ederken bile kumaş kullandılar" şeklinde bir aşırı takva anlatısına dönüşmüş olabilir. Oysa Hz. Peygamber'in tutumu bundan çok daha netti: Hiç dokunmamak.

"Kumaşla Biat" Anlatısının Bugünkü Kullanımı

Bu noktada tarikat geleneğine, özellikle Menzil ve benzer sufi çevrelerindeki uygulamaya dönmek gerekir. Söz konusu çevrelerde şeyhe biat esnasında bir ip ya da kumaş tutulması uygulaması, "Hz. Peygamber de kadınlarla böyle biat etti" gerekçesiyle meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

Ancak bu gerekçelendirmenin en az iki temel sorunu vardır.

Birincisi: Yukarıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere, bu uygulamayı destekleyen rivayetlerin tamamı zayıftır. Bu rivayetlerin karşısında ise Buhari ve Müslim gibi hadis ilminin en sağlam kaynaklarında yer alan, Hz. Ayşe'nin ağzından aktarılan açık bir tanıklık vardır. Zayıf rivayetle sahih rivayetin çeliştiği yerde sahih olan alınır; bu, hadis ilminin temel prensiplerinden biridir.

İkincisi ve daha önemlisi: Hz. Peygamber'in bizzat uyguladığı bir şeyin, sonraki dönemlerde ortaya çıkan zayıf rivayetler üzerinden farklı bir ritüele dönüştürülmesi, başlı başına bir **bidattır**. Biat, ister doğrudan ister bir nesne aracılığıyla olsun, fiziksel bir

merasim değil kalbi ve sözlü bir ahitleşmedir. Hz. Ayşe'nin ifadesiyle: "Bu sadece sözlü bir akit olurdu."

Sözlü olarak gerçekleşen ve yalnızca ahlaki ilkelere sadakati kapsayan bir eylemi, ip tutarak ve ritüel bir törenle icra etmek için ne Kur'an'da ne sahih hadislerde ne de dört mezhepten herhangi birinde geçerli bir dayanak mevcuttur.

Sonuç

Meseleye bütünüyle bakıldığında ortaya çıkan tablo son derece açıktır.

"Kumaşla biat" veya "ip tutarak biat" rivayetleri, senetlerindeki zayıf raviler (Attab b. Harb, Musa b. Ubeyde, Abdullah b. Hakim) ve zincirlerdeki kopukluklar nedeniyle sahih kabul edilmemektedir. Bu rivayetler, Taberani gibi ikincil kaynaklarda yer alırken sahih biat anlatısı Buhari ve Müslim'de sabittir. Hadis münekkitleri Heysemi ve Albani başta olmak üzere pek çok alim bu rivayetleri açıkça zayıf ya da çok zayıf olarak nitelendirmiştir. Dört mezhebin hiçbiri bu rivayetleri fıkhi bir hükmün dayanağı olarak kabul etmemiştir. Aksine sahih deliller, Hz. Peygamber'in kadınlarla ne doğrudan ne de herhangi bir araç vasıtasıyla fiziksel temas kurmadığını net biçimde ortaya koymaktadır.

Biatın özü, Hz. Peygamber'in her seferinde yinelediği o sözdür: "Sizinle şu şartlar üzerine biat ettim." Kalp bu söze "evet" dediğinde biat tamamlanmıştır. Tarihin hiçbir döneminde bir ip, bir kumaş ya da bir su kabı bu manevi akdin parçası olmamıştır.

En iyisini Allah bilir

Tiktok- IftiraTarihUtansin[1]

Instagram- IftiraTarihUtansin_[2]

Discord- iftiratarihutansin

Twitter- IftiraTarihUtansin[3]

Website- Hayatimanvecihad8[4]

Acces our website;

[1] https://www.tiktok.com/@iftiratarihutansin?_t=ZN-8uM21ZWsBmQ&_r=1

[2] https://www.instagram.com/iftiratarihutansin_/

[3] https://x.com/iftiratarihutan

[4] https://hayatimanvecihad8.wordpress.com/